

Pārbaudes darbs ar atrisinājumiem

Ekonomikas pamatproblēma

1. uzdevums. (5 punkti) Apmeklējot Norvēģiju, pārsteidz tas, ka atšķirībā no Latvijas nedēļas nogalē gandrīz visi veikali ir slēgti. Izmanto guvumu un izmaksu analīzes metodi un atbildi uz jautājumiem!

1.1. Kuras valsts iedzīvotāji iepirkšanos nedēļas nogalē uzskata par guvumu, bet kuras – par izmaksām?

Par guvumu – **Latvijas**, par izmaksām – **Norvēģijas**.

1.2. Kuru rādītāju salīdzināšana veikalam nodrošinātu ekonomiski pamatotu lēmumu pieņemšanu par darbu nedēļas nogalē?

- a) Veikala apmeklētāju skaits katrā nedēļas dienā.
- b) Ieņēmumu un izdevumu starpība sestdienās un svētdienās.
- c) Veikala darbības izmaksu un gūtās peļņas salīdzināšana sestdienās un svētdienās.

Atbilde: c

d) Vidējā pirkuma vērtības salīdzināšana darbdienās un nedēļas nogales dienās.

1.3. Kura pasākuma īstenošana samazina veikala apmeklēšanas alternatīvās izmaksas nedēļas nogalē?

- a) Izklaides iespēju nodrošināšana lielos tirdzniecības centros. **Atbilde: a**
- b) Plašu tirdzniecības telpu ierīkošana.
- c) Informācijas centru ierīkošana lielveikalos.
- d) Pašapkalpošanās kasu ierīkošana.

1.4. Kura pasākuma īstenošana ļauj veikalam samazināt darbības izmaksas un paaugstināt nodarbināto darba ražīgumu?

- a) Preču sortimenta paplašināšana.
- b) Mūzikas atskaņošana.
- c) Pašapkalpošanās kasu ierīkošana. **Atbilde: c**
- d) Veikala reklamēšana sociālajos tīklos.

2. uzdevums. (23 punkti) Iepazīsties ar informāciju un atbildi uz jautājumiem!

Lauksaimnieciskās ražošanas rādītāji Latvijā un Nīderlandē 2010. un 2016. gadā

Rādītājs	Latvija		Nīderlande	
	2000	2016	2000	2016
Graudaugu platības (tūkst. ha)	415	706	226,3	174,3
Aramzeme uz vienu iedzīvotāju (ha)	nd	0,66	nd	0,06
Graudaugu raža (c/ha)	21,99	38,28	79,06	77,77
Lauksaimniecības produkcija uz nodarbināto (tūkst. USD)	5,01	14,98	50,66	84,77
Traktori (uz 100 km ²)	575,4	501,4	1631,9	1301,5
Izlietoti minerālmēsli (kg/ha)	nd	104,2	nd	288,9

Avots: Pasaules Bankas dati. <https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.TRAC.ZS?view=chart>;
<https://data.worldbank.org/indicator/AG.CON.FERT.ZS?view=chart>;
<https://data.worldbank.org/indicator/AG.LND.ARBL.HA.PC?view=chart>. (Skatīts 26.11.2019.)
 Piezīme. nd – nav datu.

2.1. (2 punkti) Ar diviem faktiem pierādi, kurai valstij ir relatīvi lielāki zemes resursi graudaugu ražošanai!

Latvijai – lielāka aramzemes platība uz iedzīvotāju, lielākas platības graudaugu ražošanai.

2.2. (1 punkts) Kā Nīderlande mazina zemes resursu ierobežotību?

Efektīvāk izmantojot vai panākot augstāku graudaugu ražību.

2.3. (1 punkts) Pierādi, kura valsts zemes resursus izmanto efektīvāk!

Nīderlande. $21,99 < 79,06$ vai $38,28 < 77,77$, vai Nīderlandē augstāka ražība.

2.4. (1 punkts) Aprēķini, par cik procentiem pieaugusi graudaugu ražība Latvijā laikā no 2000. gada līdz 2016. gadam!

$$((38,28 - 21,99) : 21,99) \times 100 = 74,08\%$$

2.5. (2 punkti) Uzraksti divus faktoros, kuri varēja Nīderlandē nodrošināt augstāku graudaugu ražību!

Lielāks traktoru daudzums uz 100 km², vairāk izmanto minerālmēslus, iespējams, ražīgākas šķirnes un labākas tehnoloģijas.

2.6. (2 punkti) Pierādi, kura valsts ir straujāk kāpinājusi produktivitāti uz vienu nodarbināto!

$$\text{Latvija: } ((14,98 - 5,01) : 5,01) \times 100 = 199\%$$

$$\text{Nīderlande: } ((84,77 - 50,66) : 50,66) \times 100 = 67,33\%$$

Latvija, jo $67,33\% < 199\%$

2.7. (3 punkti) Balstoties uz saviem vērojumiem un tev zināmo informāciju, uzraksti trīs faktoros, kas varēja veicināt tik strauju lauksaimnieciskās ražošanas produktivitātes kāpumu Latvijā!

Modernākas, ražīgākas lauksaimniecības tehnikas izmantošana.

Ražīgāku tehnoloģiju apgūšana.

Augstvērtīgāka ģenētiskā materiāla izmantošana u.c.

2.8. (3 punkti) Uzraksti trīs guvumus no starptautiskās tirdzniecības, starptautiskās tautsaimniecības, kas ļāva būtiski palielināt lauksaimniecībā nodarbināto produktivitāti Latvijā!

Modernas tehnikas, minerālmēslu iegāde un izmantošana.

ES subsīdijas un platību tiešmaksājumi vai ES fondu atbalsts.

Iespējas pasaules tirgū graudus pārdot dārgāk nekā iekšzemes tirgū.

Pārtikas cenu kāpums pasaules tirgū u.c.

2.9. (4 punkti) Kādus guvumus no lauksaimniecībā nodarbināto produktivitātes pieauguma guvuši:

a) valsts:

b) zemnieki:

c) citās jomās nodarbinātie:

d) sabiedrība kopumā:

Valsts: lielāks IKP, lielāki nodokļu ieņēmumi.

Zemnieki: lielāki ieņēmumi, lielāka peļņa.

Citās jomās nodarbinātie: palielinās pieprasījums daudzās ražošanas un pakalpojumu nozarēs.

Sabiedrība kopumā: paaugstinās labklājības līmenis.

2.10. (4 punkti) Esošajā ražošanas iespēju modelī attēlo:

a) ar A punktu situāciju Latvijā, kad graudaugu audzēšana bija neefektīva; (A punkts – pa kreisi no RIR.)

b) ar B punktu situāciju, kad graudaugu ražošana kļuva efektīva; (B punkts ir uz ražošanas iespēju robežas.)

c) ar C punktu situāciju pēc ražīgāku graudaugu audzēšanas tehnoloģiju ieviešanas; (Līknes nobīde pa labi augšējā tās daļā, datoru ražošanas iespējām paliekot nemainīgām.)

d) ar D punktu pēc graudaugu sējumu platību palielināšanas. (Līknes nobīde pa labi.)